

1914

TADEUSZ RYŚ

1918

PRZEZ KREW: ŁZY

WSTRZĄSAJĄCA POWIEŚĆ O WOJNIE, BOHATERSTWIE I MIŁOŚCI

Było to w roku 1914. Młody major austriacki, von Merizzi, adiutant wielkorządcy Bośni i Hercegowiny, pozostawał na służbie wywiadu rosyjskiego. Spiskowcy młodserbscy wyłudzili działalność majora i po zamordowaniu jego kochanki, hrabiny Czardasz, wykradli szereg kompromitujących go dokumentów. Do majora przybył wysłannik serbski i okazał mu szereg dokumentów, które świadczą o jego szpiegowskiej działalności. Za cenę swego milczenia zażądał, by major, adiutant Potiorek, zamordował zniechodzonego przez lud serbski namiestnika.

Von Merizzi zgodził się wykonać żądanie spiskowców, usiłował zgładzić namiestnika, zatrzymując jego pokarm. Gdy jednak usiłowania jego spełzyły na niczym, — zniecierpliwiony przewodca spiskowców serbskich, Marjan Zabrynowicz, posłał do niego swą narzeczoną, Polkę, Anielę Grywińską, która współpracowała z rewolucjonistami. Grywińska zażądała wykonania ultimatum, ale von Merizzi podstępnie uciekł za granicę i porwał ze sobą piękną Polkę.

Do Sarajewa nadeszła tymczasem wiadomość o mających odbyć się we wrześniu 1914 roku manewrach nad granicą austriacko - serbską. Na manewry przybył również austriacki następca tronu, arcyksiążę Franciszek - Ferdynand Milan Zabrynowicz zwołał zebranie czołowych spiskowców serbskich, by omówić sprawę zamachu na arcyksięcia. W zebraaniu, miał uczestniczyć, między innymi, Gawryło Princyp. Jednocześnie czynił Milan starania, by dowiedzieć się, jaki los spotkał jego ukochaną „Zorę” — Anielę Grywińską.

Przyjaciel Milana, Cyganowicz wysłał list anonimowy do Potioreka, z dokumentami, świadczącymi o zdradzie von Merizziego, powiadając go zarazem o porwaniu Anieli Grywińskiej. Potiorek przekazał sprawę do ministerstwa spraw wojskowych. Zajęty zdradą von Merizziego, nie czynił przygotowań, związanych z przyjazdem arcyksięcia, którego nie nawidził.

Rząd serbski, w obawie przed wojną, która może nastąpić wskutek zamachu na arcyksięcia, postanowił zawiadomić rząd austriacki o szykującym się zamachu. Jednakowoż nikt nie powiadomił arcyksięcia Franciszka - Ferdynanda o spisku na jego życie. Następcą tronu miał bowiem na dworze licznych wrogów. Cesarz Franciszek - Józef był śmiertelnie chory; następcą tronu z niecierpliwością oczekiwali śmierci swego stryja, by móc zająć jego miejsce na tronie.

W przeddzień wyjazdu do Wiednia, arcyksiążę Franciszek Ferdynand miał przyjąć ostatnią defiladę w Sarajewie. Trzej spiskowcy wraz z Milanem Czabrinowiczem oczekiwali w knajpie przyjazdu następcy tronu.

Dźwięki muzyki stawały się coraz donośniejsze. Czwórka spiskowców pilnie nad słuchiwała: jeśli o tak wczesnej porze oddziały wojskowe maszerują pod taki muzyki, oznacza to, że arcyksiążę przybędzie do miasta.

Turek, właściciel gospody wrócił z powrotem do knajpy. Opowiedział, że na ulicach zbierają się już tłumy, w oczekiwaniu następcy tronu.

Zbliżył się do stolika, przy którym siedzieli jego pierwsi goście, i ku ich zadowoleniu, zaczął opowiadać:

— Pytam jednego takiego gościa, czego się tak śpieszy, po co czeka na ulicy, a on mi na to odpowiada: zajmę lepsze miejsce i lepiej go zobaczę. Powiadają, że jest zupełnie podobny do starego Cesarza.

Niedelko Czabrinowicz odezwał się, miast odpowiedzieć:

— Ach tak, to jednak arcyksiążę przyjeżdża dzisiaj do Sarajewa?

— Bo i przyjedzie... Wczoraj był tu u mnie taki żandarm i powiada: bracie, radzę ci dla pewności, zamknij okiennice twojej knajpy, gdy arcyksiążę będzie przejeżdżał ulicą Milacką... Pytam go, czemu to mam być tak ostrożny, a on mi na to odpowiada: Nie pytaj się, jak sam nie rozumiesz, zamknij o dziesiątej swą knajpę i nie mądrzyj się. Która teraz godzina?

— Masz czas jeszcze, jest jeszcze wcześniej... — odrzekł Ilicz.

A kiedy gadatliwy gospodarz powrócił do swego bufetu, rozpoczęli rozmawiać szeptem:

— Sądzę, Milan, — odezwał się Princyp — że wprowadzili ciebie w błąd. — Widzisz przecież, że na ulicach pełno, szykują się do przyjęcia tego psa... Wojskowe orkiestry maszerują... Gdyby ten pies zamierzał powrócić do Wiednia, nie urządzano by takiej parady...

— Być może, wprowadzono mnie w błąd. Ale w każdym razie, musimy zająć nasze posterunki... — Oczywiście... — A truciznę macie ze sobą?

— Ja to ją tak ukryłem, żeby móc w każdej chwili wyciągnąć z kieszeni — wskazuje Princyp — to wtedy, gdy trucizna będzie już dawno w moim żołądku...

Mówi żartobliwym głosem, ale na tle jego bladej twarzy odcinają się czarne, pionące oczy...

— Widzę, Gawryło, że humorek masz... — powiedział szeptem, drżącym głosem, Niedelko

— Zapewniam cię, że nigdy jeszcze w życiu nie rozpiekała mnie taka radość, jak w tej chwili... — odpowiada Princyp również szeptem, egzaltowanym głosem. — Z dumą myślę o tym, co teraz będę czynił... Nie mam ani chwili wątpliwości, jestem przekonany, że zdobywam się na słuszny czyn. Powiadam wam, wszystko we mnie teraz śpiewa... Nie patrz na mnie, Milan, tak jak gdybym był pijany... Widzisz przecież, żeśmy wina nie pili... Być może, jestem naprawdę pijany, ale czymś wielkim i wzniosłym. Jestem pijany ze szczęścia, które idzie nam na spotkanie... No, nie chcę już z wami gadać, bo spoglądacie na mnie tak, jak gdybym naprawdę się upił... To nieprawda...

— Podziwiamy tylko ciebie, Gawryło... — odezwał się Ilicz.

— A czy sądzisz, że we mnie nie rozbrzmiewa dzisiaj taka sama radość? — odezwał się na to Niedelko Czabrinowicz. — Ale, Gawryło, ja nie potrafię tak mówić, jak ty. No, daj buzi, kochany chłopcze, pocałujemy się... Ot tak... Umrzemy, ale ładnie, za wolność naszej ojczyzny...

Ulica rozbrzmiewała pieśnią żołnierzy i marszami orkiestr. Ale czterej spiskowcy nie zwracali na to teraz uwagi. Długo, gorąco całowali się... Przywarli do siebie ustami, jak kochankowie, którym ciężko jest rozstać się.

— Komu w drogę, temu czas — odezwał się pierwszy Princyp.

— Tak, trzeba zająć swe posterunki — drżał głos Niedelki. — Mam stanąć tuż przy moście...

— Jesteście wszyscy błądzi — powiedział na to Milan. — To może wzbudzić podejrzenie...

— Jest na to rada — wtrącił Princyp! — Należy kilkakrotnie pochylić głowę i podnieść, wtedy twarz nabiegnie krwią...

Uśmiecha się przy tym, jak dziecko, pochyla głowę i pyta:

— No, a teraz czy jestem już dostatecznie czerwony?

W pojedynkę zaczęli wychodzić z knajpy. Ostatni wyszedł Princyp. Pożegnali się raz jeszcze, ale tylko skinieniem głowy. Princyp udał się powolnym krokiem wzdłuż wybrzeża, aż do ratusza. Tą drogą ma jechać następca tronu...

Ale czy przyjedzie?

Pełno już ludzi na trotuarach. Ludzie w różnym wieku, kobiety z dziećmi na rękach.

— Co to za głupi ludzie — pomyślał Princyp. — Staną w jakiejś grupie, wśród dwóch młodzieńców. Spogląda w stronę, skąd ma przybyć następca tronu...

Ale czy przyjedzie? A co się stanie, jeśli wiadomość Milana potwierdzi się?

— Gawryło, jak się masz? — usłyszał za sobą głos i zadrżał.

Odwrócił się raptownie w stronę, skąd go doszedł głos. To wołał go syn sarajewskiego prokuratora,

ra, Swara. Zna go z gimnazjum, gdzie uczyli się razem. Swara uważał się wciąż za Austriaka, teraz zapewne pełnił jakąś funkcję, gdyż miał na ramieniu przepaskę w żółto - czarnym kolorze.

Gawryło jest poniekąd zadowolony z tego spotkania. W towarzystwie małego Swary, do którego pełnił funkcję, nie wzbudzi podejrzenia oczach policji i szpiclów. A jednak, z drugiej strony, nie jest w stanie teraz z nikim rozmawiać, nawet ze swoim dawnym kolegą. Jakże może rozmawiać, gdy w jego duszy szaleje burza, jego myśli rwą się jak wichry, jedna myśl goni drugą, jak fale na morzu? A tu Swara może po nim coś poznać, może powziąć podejrzenie...

Jakże pozbyć się tego natręta?

Princyp panuje nad sobą, uśmiecha się. Grzeczenie powiada, że cieszy go bardzo, iż spotkał swego starego kolegę szkolnego, z którym tak dawno już nie rozmawiał. Rozmowa toczy się dalej: Swara z dumą w głosie opowiada, że został wyznaczony przez burmistrza na pomoc policji dla strzeżenia porządku na ulicach, którymi będzie jechał arcyksiążę. Taką honorową funkcję pełni kilkadziesiąt młodzieńców...

— Wiesz, Gawryło, sprawiasz wrażenie chorego — przerwał nagle Swara. — Jesteś taki błądy, oczy masz podkrążone...

— Jakbyś zgadł, właśnie wstałem po chorobie — odrzekł Princyp. — Trzy tygodnie leżałem w łóżku.

— A jednak wyszedłeś, by zobaczyć naszego arcyksięcia?

— Oczywiście, mimo że jestem chory... Ale wracam do domu... Nie doczekam się już chyba jego przyjazdu...

— Oczywiście, powinieneś wrócić do domu — powiedział Swara — sprawiasz wrażenie chorego, z trudem trzymasz się na nogach, nie rozumieś, po co tutaj wlaź, kiedy jest taki natłok ludzi...

Princyp wsuwa rękę do kieszeni, gdzie leży rewolwer, Czyni to raczej odruchowo, aniżeli świadomie...

— Chciałbym bardzo zobaczyć, jak wygląda nasz następca tronu — odrzekł.

— Nie dziwię się tobie...

— A jednak muszę z tego zrezygnować... Do widzenia, Swara...

Zegna się i idzie dalej, torując sobie w tłumie drogę. Przechodzi obok Niedelki, rzuca mu porozumiewawcze spojrzenie, zatrzymuje się na chwilę, po czym znowu idzie dalej w stronę mostu Łacińskiego...

Niedelko Czabrinowicz spostrzega Princypa, jak we mgle: wszystko, ludzi, tłum, rzekę, jezdnię, wszystko widzi jak przez mgłę, wszystko rozplywa się przed jego oczyma, ginie... migoce...

Drży cały Kiedy, psiakrew, ten arcyksiążę przyjedzie? Niech się to skończy wreszcie! Nerwy jego nie wytrzymają. Niespokojnie sprawdza, czy bomba znajduje się na miejscu, pod podszeźwiłą marynarki... Wydaje mu się wciąż, że ta bomba wcześniej wybuchnie, zanim jeszcze arcyksiążę przyjedzie, być może przed tym oszaleje, nerwy jego nie zniosą tego oczekiwania...

Nagle mgła z przed jego oczu znikła. Ujrzał światło, wszystko widzi teraz jasno. Co się stało?

— Zdrawo, żywio, hoch! — wyrzywa się okrzyk z ust tysięcy.

Tłum zakołysał się, pchnął go do przodu. Twarze wszystkich skierowały się tam, skąd nadjeżdżało powoli kilka aut.

W pierwszym aucie siedzi burmistrz Sarajewa, Fehim Effendi Kurczic, a obok niego komisarz rządowy, w drugim szarym aucie, obok szofera siedzi jeden z adiutantów Franciszka - Ferdynanda, hrabia Harrach, za nim z lewej strony: arcyksiążę Franciszek - Ferdynand, obok niego małżonka, zaś plecami odwrócony do szofera — wielkorządca Potiorek.

Auta suną powoli.

Tłum krzyczy: Żywio, hoch, wymachuje chusteczkami i czapkami, Franciszek - Ferdynand uśmiecha się...

Ale uśmiech ten niezdarnie kryje niepokój. Niedelko Czabrinowicz oparł się jedną ręką o latarnię i pojął powoli, drugą ręką, wyciągać z kieszeni marynarki dość ciężką bombę...

(Ciąg dalszy jutro).

Dyrekcja Opery Flamandzkiej w Antwerpii zaprezentowała balet Władysława Karneckiego na serie dalszych występów.

J. EKSC. KSIĄDZ BISKUP - ORDYNARIUSZ w Gimnazjum im. Sniadeckiego

Licznie zebrani rodzice i ciało pedagogiczne gimn. im J. Sniadeckiego byli świadkami niezwykle pięknej i podniosłej uroczystości przyjęcia w murach uczelni Najdostojniejszego Arcypasterza, który przybył do gmazszkoły w asystencji ks. ks. kan. Sikorskiego i kanclerza Zrałka.

W gabinecie dyrektora w imieniu ciała pedagogicznego witał Dostojnego Gościa prof. Słabczyński.

Kina kieleckie:

Czwartak Florian
Palace: Prof. Wilczur
WF. i PW Płynne złoto
Casino: Młody Las

Kupon ulgowy „K. Expressu Codz.”
okazicielowi kasa wyda bilet ulgowy w cenie 75 gr. na wszystkie miejsca w „CZWARTAKU”.

BAR I RESTAURACJA BRISTOL

Kielce, Sienkiewicza 21 tel. 12-19
Zaprasza dziś na specjalne dania barowe
Kołduny litewskie w bulj. 60 gr.
Ozór woł. pekl. z groch. 50 gr.
Kielbasa smażona 40 gr.
Bigos staropolski 30 gr.
Nóżka cielęca smażona 50 gr.
Ceny niezmiennione od 1935 r.

Odbiorniki sieciowe i grzejniki elektryczne, żelazka, imbryki, kucharki, grzałki do rurki, poduszki i inne
do nabycia na dogodnych warunkach
w Radomskim T-wie
ELEKTRYCZNYM
Spółka Akc. w Radomiu
ulica Traugutta Nr 53

Rocznik 1936
EXPRESSU CODZIENNEGO 5 gr.
KUPIMY
Zgłoszenia: Kielce, ul. Sienkiewicza Nr 32, Kielecki Express Codzienny

Następnie wśród szpalery młodzieży (harcerzy i organizacji szkolnych) J. E. udał się do pięknie udekor-

wanej auli, gdzie chór szkolny odśpiewał „Ego Sacordo”, poczem dyr. gimnazjum p. Sikorski wygłosił

powitalne przemówienie, w którym wyraził radość z powodu odwiedzin Najdostojniejszego Arcypasterza, pod

kreślając w swym przemówieniu, że tradycja szkoły jest i będzie wychowanie młodzieży w zasadach miłości Kościoła i Ojczyzny.

Prezes Zrzeszenia Rodzicielskiego p. Neimitz witał Arcypasterza imieniem rodziców, a uczeń gimn. Zygałowicz imieniem młodzieży. Potem nastąpiło wręczenie J. E. adresu, kwiatów, poczem Najdostojniejszy Arcypasterz raczył wpisać się do Księgi Pamiątkowej.

Z kolei nastąpiła recytacja z „Quo Vadis” wykonana przez wychowanków gimnazjum. Chór szkolny odśpiewał „Gaude Mater”, a na zakończenie uczniowska orkiestra symfoniczna wykonała „Kujawiaka” Wieniawskiego.

Następnie J. E. ks. biskup zwiedził gmach szkolny.

Posłowie ziemi kieleckiej płk. Wenda i kpt. J. Ostachowski

W wyniku głosowania na kandydatów do Sejmu z okręgu 24, wybrani zostali: szef OZN. płk. Wenda (64 tysiące głosów) i kpt. Jan Ostachowski (54 tysiące głosów).

W samych Kielcach do urn wyborczych zgłosiło się według pobieżnych obliczeń ponad 80 proc. uprawnionych do głosowania.

W okręgu częstochowskim największą ilość gło-

sów uzyskał wojewódzki inspektor Straży Pożarnej Ple-

banek, który na liście wyborczej zajmował 4 miejsce.

Poświęcenie sztandaru Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet

Ks. dziekan St. Bomba w asyście księży Stycznia i Książkiewicza dokonał poświęcenia sztandaru Oddziału Katolickiego Stow. Ko-

biet, który to Oddział rozwija się na terenie parafii ożywioną działalnością apostołską i charytatywną.

Wieczorem odbyła się staraniem miejscowych organizacji Akcji Katolickiej uroczysta akademicka, na program której złożyły się: część artystyczna i dwa referaty wygłoszone przez ks. pref. Stycznia i p. L. Bazylewską, sekretarkę generalną Kat. Stow. Kobiet przybyłą z Kielc.

Wyrwał dubeltówkę

Robak Bolesław zam. w Kielcach, ul. Słowackiego 22 wracał w nocy z polowania ulicą Sienkiewicza, obok ul. Focha podbiegł do nie-

go nieznanego osobnika i wyrwał mu z rąk dubeltówkę. Z dubeltówką zaczął uciekać jednak został zatrzymany przez policjanta i doprowadzony do komisariatu.

Sprawcą usiłowanej kradzieży jest Cyforski Zygmunt, lat 26, zam. przy ul. Chęcińskiej 8, od którego strzelbę odebrano.

Lekarz
Leon Neuman
CHOROBY
I CHIRURGIA OCZU
przeprowadził się z Warszawy
do Kielc
ul. Hipoteczna 1, m. 3.

Numer akt Km 592 i 632/38.

Obwieszczenie o licytacji ruchomości

Komornik Sądu Grodzkiego w Słomnikach Tadeusz Pierchalski, mający kancelarię w Słomnikach, na podstawie art. 602 k. p. c. podaje do publicznej wiadomości że dnia 18 listopada 1938 r. o godz. 10-ej w Wierzdycy, odbędzie się I-sza licytacja ruchomości, należących do Jana Sikorskiego, skła dających się z 3 brodła około 200 mtr. pszenicy, 2 brodła około 200 mtr. owsa, na pokrycie długu firmy „Hodowli Nasion i Dom Roln. Czyżewskich w Krakowie i in. Oszacowanie nastąpi w dniu licytacji.

Ruchomości można oglądać w dniu licytacji w miejscu i czasie wyżej oznaczonym.

Dnia 4 listopada 1938 r.

Siewy ozimin z powodu niekorzystnych warunków meteorologicznych są bardzo nierównomierne. Poza tym z tychże powodów okres siewów przedłużył się do połowy października. Naogół jednak stan ozimnia uważać można za dosyć pomyślny, za wyjątkiem ozimnia na glebach piaszczystych. Żubiny poplonowe przedstawiają się zupełnie dobrze. Zbiór jekopowych odbywał się naogół w pomyślnych wa-

runkach, przy czym plon ziemniaków uznać należy za słaby

Wysokość plonów owoców szczególnie jabłek waha się w granicach od 30 do 100 kg. a nawet i więcej zależnie od wieku i warunków w jakich sady się znajdują.

Jeżeli chodzi o jakość owoców to naogół są one gorsze od zeszłorocznych, nie wyróżniają się dobrze i zrobaczywia. W bieżącym roku na skutek nie bardzo sprzyjających warunków atmosferycznych (deszcze, susza) dużo było spadów owoców i należy się spodziewać, że owoc tegoroczny nie będzie się dobrze przechowywał.

W szczególności w okresie sprawozdawczym ceny ziemniaków na terenie okręgu lżby wahały się w poszczególnych powiatach w następujących granicach (za 100 kg) — żyto 12—15, pszenica 20—20 50, je-

czmień 15—15,75, owies 14 25—16.50, ziemniaki 3.50—5.

W dziale produkcji hodowla naj ceny wynotowały za 1 klg. żywej wagi żywej—bydło 45—60, bekony niekontraktowe 70—80, świnię (do 150 klg.) 80—90, świnię powyżej 150 klg. 90—1.00, masło 2.80—3.60, jaja za 1 kg. 1.40—1.50.

Na rynku pracy trwa nadal ożywienie. Płaca dzienna wynosi z wyżywieniem od 1.50 do 2 zł., bez wyżywienia do 3 zł.

Stan gospodarczy wojew. kieleckiego w miesiącu ubiegłym

Trudno żyć kulturalnie bez
RADIOOBBTORNIKA
TELEFUNKEN
Najnowsze modele tych aparatów do nabycia
w sklepie Elektrowni
Kielce, ul. Sienkiewicza 59.

Drobne ogłoszenia

Jest 5 (pięć) DZIAŁEK DO SPRZEDANIA po 900 metrów kwadratowych, przy ul. Czarnowskiej. Wiadomość: Kielce, ul. Czarnowska Nr 16 — L. Choińska.

Prenumerata miesięczna „Kieleckiego Expressu Codziennego” łącznie z odnośnikiem do domu lub przewłoka pocztową w całym kraju 2 zł. 50 gr.
Ceny ogłoszeń: Za 1 wiersz milimetrowy w 1 szpalcie w tekście str. I-sza 50 gr. za tekstem str. VIII 40 gr., Ogłoszenia drobne 10 gr. za słowo. Ogłoszenia matrymonialne w dziale „drobne” 20 gr. za słowo. Komunikaty i wzmianki 1 zł. od wiersza. komunikatów bezpłatnych nie umieszcza się. Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada.